

Bilaga 1 – Program med mål och riktlinjer för utförare av kommunala angelägenheter

Inledning

Inom vissa verksamhetsområden ingår stadens nämnder och bolag avtal med privata utförare. En privat utförare definieras här som en juridisk person eller en enskild individ som har hand om skötseln av en kommunal angelägenhet. Kommunala angelägenheter är angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens område. Privata utförare kan vara exempelvis privata företag, idéburna organisationer, stiftelser eller föreningar.

Kvalitetsmål, aktiv uppföljning och kontroll är viktiga områden för kommunen att hantera i egenskap av huvudman för verksamheten. Uppföljningen bör vara så lika som möjligt oavsett om verksamheten utförs i egen regi eller av privata utförare.

Om kommunala angelägenheter utförs av privata utförare, ska kommunfullmäktige enligt 5 kap 3 § kommunallagen (KL) för varje mandatperiod anta ett program med mål och riktlinjer som gäller för samtliga utförare av sådana angelägenheter. Det innebär att programmet omfattar verksamhet som utförs både i egen regi och av privata utförare. I programmet ska också anges hur kommunfullmäktiges mål och riktlinjer ska följas upp och hur allmänhetens insyn i de privata utförarnas verksamhet ska tillgodoses. Syftet med programmet är att förbättra kontroll och uppföljning av verksamheter där det förekommer privata utförare samt att stärka allmänhetens insyn i offentligt finansierad verksamhet. Beslutet om programmet kan inte delegeras till en nämnd.

Detta program avser mandatperioden 2022-2026.

Innehåll och omfattning

Privata utförare av kommunala angelägenheter förekommer inom olika verksamhetsområden. Mål och riktlinjer i detta program hålls därför med nödvändighet på en övergripande nivå. Detta görs huvudsakligen genom hänvisningar till stadens system för styrning och ledning, samt till de av kommunfullmäktige beslutade styrdokumenterna med mål och riktlinjer som har särskild betydelse för verksamhet som utförs av privata utförare. Hänvisningar görs

också till nämndernas och bolagens ansvar för uppföljning och kontroll av de verksamheter där det förekommer privata utförare. Även allmänhetens rätt till insyn i den verksamhet som lämnats över till privata utförare behandlas i programmet.

Programmet omfattar kommunala angelägenheter där det förekommer privata utförare, och där kommunen är huvudman. Det innebär att programmet inte omfattar fristående skolor och förskolor eftersom de är egna huvudmän.

Övergripande mål och riktlinjer

Staden har styrdokument som lägger fast mål och riktlinjer för hur stadens verksamheter ska förhålla sig till olika frågor. Styrningen ska genomsyra såväl stadens egna verksamheter som de verksamheter som lämnats över till privata utförare. Samtliga gällande styrdokument finns att ta del av på Stockholms stads hemsida. I det följande görs en övergripande hänvisning till de av kommunfullmäktige beslutade styrdokument som har särskild betydelse för verksamheter där det förekommer privata utförare.

Vision 2040

Stadens mål för sådan verksamhet som har lämnats över till privata utförare är på ett övergripande plan desamma som de för stadens egna verksamheter. Kommunfullmäktiges långsiktiga mål beskrivs i stadens vision 2040 – Möjligheternas Stockholm. Visionen ger hela organisationen en gemensam riktning för arbetet. Visionen gäller även för kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare.

Kommunfullmäktiges budget och inriktningsmål

Inför varje nytt år fastställer kommunfullmäktige Stockholms stads budget för det nya året med inriktningsmål för de två nästkommande åren. Budgeten avspeglar stadens mål och inriktning för verksamheterna.

Kommunfullmäktiges inriktningsmål ska genomsyra såväl stadens egna verksamheter som de verksamheter som lämnats över till privata utförare.

Agenda 2030

Agenda 2030 är en detaljerad överenskommelse om hållbar utveckling som antogs av FN år 2015. Agendan innehåller vår tids viktigaste utmaningar samlade i 17 globala hållbarhetsmål. Ansvaret att genomföra agendan ligger på respektive land. Den svenska regeringens ambition är att Sverige ska vara ledande i genomförandet av agendan. Kommunfullmäktige har i sin tur beslutat att Stockholms stad ha en ledande roll i genomförandet.

Agenda 2030 ska vara vägledande för stadens verksamheter och för de beslut som fattas inom organisationen. Detta gäller även för sådan verksamhet som utförs av privata utförare på uppdrag av staden. Det är varje nämnds och bolags ansvar att försäkra sig om att detta sker.

Miljöprogram

Miljöprogrammet anger stadens miljö- och klimatmål på både kort och lång sikt. Bland annat anges målsättningarna om att staden ska vara en fossilfri organisation och att de konsumtionsbaserade utsläppen ska halveras till 2030. Stadens nämnder och bolag ska säkerställa att miljöprogrammets mål och riktlinjer beaktas och får genomslag i de verksamheter som nämnden eller bolaget har lämnat över till privata utförare.

Program för inköp

Program för inköp beskriver hur staden ska arbeta för att uppnå en ändamålsenlig och effektiv inköpsverksamhet. Stadens inköpsmål avspeglar stadens ambitioner och ska vara vägledande i arbetet för att nå hållbarhetsmålen och därmed bidra till en kvalitativ och hållbar samhällsutveckling. Inköpsmålen är *rätt kvalitet, sunda affärer* och *kostnadseffektivitet*.

Programmet betonar bland annat vikten av att staden bedriver en aktiv avtalsförvaltning genom dialog, uppföljning och kontroll.

Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning

Personer med funktionsnedsättning ska vara fullt delaktiga i stadens verksamheter på jämlika villkor som personer utan funktionsnedsättning, utan diskriminering. Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning pekar ut ett antal fokusområden som stadens nämnder och bolag ska arbeta vidare med. Arbetet ska ske med ett funktionshinderperspektiv och inkluderar verksamheter där det förekommer privata utförare.

Principer och metoder för uppföljning och styrning inom äldreomsorgen

Kommunfullmäktige har beslutat om gemensamma principer och metoder för uppföljning och styrning inom äldreomsorgen. Syftet med beslutet är att säkerställa god kvalitet oavsett om verksamheten utförs i egen regi eller om den har lämnats över till privata utförare. Verksamhetsuppföljningen ska ske på ett likartat sätt oavsett utförare. Modellen som kommunfullmäktige har beslutat om bygger på tre uppföljningsperspektiv som tillsammans ger ett

helhetsresultat gällande parametrarna strukturkvalitet, processkvalitet och resultatkvalitet.

Säkerhetsprogram och trygghetsprogram

Stadens säkerhetsprogram och stadens trygghetsprogram anger den övergripande inriktningen för stadens arbete med att nå målet om en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i. Nämnderna och bolagen behöver se till att säkerhets- och trygghetsfrågor hanteras oavsett om verksamheten utförs i egen regi eller av privata utförare.

Avfallsplan för Stockholm samt föreskrifter för avfallshantering

Avfallshanteringen är en viktig del av samhällets infrastruktur och den engagerar och berör många. Avfallsplanen ska redovisa vilka mål och åtgärder som staden långsiktigt planerar för, så att avfallens mängd och farlighet ska minska, samt innehålla uppgifter om allt avfall som uppkommer i staden. Avfallsplanen utgör ena delen av kommunens renhållningsordning, medan den andra delen utgörs av föreskrifter.

Kvalitetsprogram

Kvalitetsprogrammet ger verksamheterna vägledning och förståelse för stadens ambitioner inom det systematiska kvalitetsarbetet. Programmet styr även stadens arbete med innovation, it och digitalisering.

Preciserade mål och riktlinjer

Stadens ledningssystem

Integrerat ledningssystem, ILS, är stadens system för integrerad ledning och uppföljning av verksamhet och ekonomi. ILS, och verktyget ILS-webb, används av stadens nämnder och bolag för att planera, följa upp och utveckla verksamheterna. Med utgångspunkt i de av kommunfullmäktige beslutade styrdokumenterna ska stadens nämnder och bolag använda ILS för att utarbeta detaljerade och specifika mål inom sina respektive verksamhetsområden.

Tillämpningen av ILS avser även sådan verksamhet som har lämnats över till privata utförare. Varje nämnd och bolag som lämnar över skötseln av en kommunal angelägenhet till en privat utförare ska se till att verksamheten i tillämpliga delar bedrivs i enlighet med kommunfullmäktiges mål.

Kontroll och uppföljning

När skötseln av en kommunal angelägenhet genom avtal har lämnats över till en privat utförare, ska kommunen kontrollera och följa upp verksamheten (10 kap 8 § KL).

Nämnderna och bolagen ska som utgångspunkt följa upp målen och riktlinjerna på likartat sätt, oavsett om verksamheten utförs i egen regi eller av privata utförare.

Respektive nämnd och bolag ska säkerställa att det i avtalen med de privata utförarna finns villkor för lämpliga kontroller och uppföljningar. Ju större betydelse den aktuella verksamheten har för medborgarna desto mer omfattande ska uppföljningen och kontrollerna vara. Det ingår i nämndernas och bolagens ansvar att vidta aktiva åtgärder för att genomföra kontrollerna och uppföljningarna ifråga samt att det finns tillräcklig kompetens och tillräckliga resurser för detta.

Allmänhetens rätt till insyn

Om en kommun eller dess helägda bolag sluter avtal med en privat utförare, ska kommunen och bolaget genom avtalet tillförsäkra sig information som gör det möjligt att ge allmänheten insyn i den verksamhet som lämnas över (10 kap 9 § respektive 10 kap 3 § p 6 KL).

Det ankommer på respektive nämnd och bolag att säkerställa att i avtalen tydligt regleras vilken typ av information som ska tillhandahållas av den privata utföraren under kontraktstiden. Detta ska ske genom att en klausul rörande allmänhetens insyn finns med i avtalsvillkoren. Klausulen är bilagd detta program. Notera dock att klausulen bör anpassas till de specifika omständigheter som råder i det enskilda fallet. Hänsyn bör tas till bland annat den överlämnade verksamhetens art, hur många kommunmedlemmar som är beroende av verksamheten och hur mycket skattemedel som går till den överlämnade verksamheten.

Det är staden som hanterar frågor om utlämnande av information om den överlämnade verksamheten. Varje nämnd och bolag ska erbjuda en tydlig kontaktpunkt dit allmänheten kan vända sig med begäran om att utöva sin rätt till insyn.

Bilaga – Klausul om allmänhetens insyn

I stadens och bolagens upphandlingar som rör överlämnande av kommunala angelägenheter till privata utförare ska avtalsvillkor enligt nedan användas. Den angivna klausulen är en standardklausul. För att säkerställa att rätt information kan tillhandahållas på begäran av allmänheten bör beställaren anpassa villkoren utifrån verksamhetens art och kontraktets omfattning. Den information som allmänheten ges rätt att ta del av ska röra den kommunala angelägenhet som har lämnats över till den privata utföraren.

Utföraren förbinder sig att inom en vecka på begäran av beställaren lämna över information som avses i 10 kap 9 § kommunallagen och som gör det möjligt att ge allmänheten insyn i den verksamhet som omfattas av avtalet och som avser områdena

- verksamhetens kvalitet,
- avvikelser i verksamheten,
- personalen och dess kompetens och villkor,
- miljö-, integrations- och jämställdhetsarbete,
- utförandens ekonomi, samt
- ägarförhållanden och företrädare.

Informationen ska lämnas skriftligen om inte annat har avtalats. Det åligger beställaren att i sin begäran precisera vilken information som efterfrågas. Leverantören är inte skyldig att lämna information om utlämnandet strider mot lag eller annan författning eller om uppgifterna kommer att omfattas av sekretess hos staden.